



وزارت معارف

# تعلیم و تربیة اسلامی

صنف پنجم



سال چاپ: ۱۳۹۸ هـ. ش.



## سرود ملی

دا عزت د هر افغان دی  
هر بچی یې قهرمان دی  
د بلوڅو د ازبکو  
د ترکمنو د تاجکو  
پامیریان، نورستانیان  
هم ایماق، هم پشه پان  
لکه لمر پر شنه آسمان  
لکه زره وي جاویدان  
وایوالله اکبر وایوالله اکبر

دا وطن افغانستان دی  
کور د سولې کور د تورې  
دا وطن د ټولو کور دی  
د پښتون او هزاره وو  
ورسره عرب، گوجر دي  
براهوي دي، قزلباش دي  
دا هېواد به تل ځلیري  
په سینه کې د آسیا به  
نوم د حق مودی رهبر

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ



# تعلیم و تربیه اسلامی

صنف پنجم

سال چاپ: ۱۳۹۸ هـ. ش.



## مشخصات کتاب

مضمون: تعلیم و تربیه اسلامی

مؤلفان: گروه مؤلفان کتاب‌های درسی بخش تعلیم و تربیه اسلامی نصاب تعلیمی

ویراستاران: اعضای دیپارتمنت ویراستاری و ایدیت زبان دری

صنف: پنجم

زبان متن: دری

انکشاف دهنده: ریاست عمومی انکشاف نصاب تعلیمی و تألیف کتب درسی

ناشر: ریاست ارتباط و آگاهی عامه وزارت معارف

سال چاپ: ۱۳۹۸ هجری شمسی

مکان چاپ: کابل

چاپ‌خانه:

ایمیل آدرس: curriculum@moe.gov.af

حق طبع، توزیع و فروش کتاب‌های درسی برای وزارت معارف جمهوری اسلامی افغانستان محفوظ است. خرید و فروش آن در بازار ممنوع بوده و با متخلفان برخورد قانونی صورت می‌گیرد.



## پیام وزیر معارف

اقراً باسم ربك

سپاس و حمد بیکران آفریدگار یکتایی را که بر ما هستی بخشید و ما را از نعمت بزرگ خواندن و نوشتن برخوردار ساخت، و درود بی پایان بر رسول خاتم - حضرت محمد مصطفی ﷺ که نخستین پیام الهی بر ایشان «خواندن» است.

چنانچه بر همه گان هویداست، سال ۱۳۹۷ خورشیدی، به نام سال معارف مسمی گردید. بدین ملحوظ نظام تعلیم و تربیت در کشور عزیز ما شاهد تحولات و تغییرات بنیادینی در عرصه های مختلف خواهد بود؛ معلم، متعلم، کتاب، مکتب، اداره و شوراها و والدین، از عناصر شش گانه و اساسی نظام معارف افغانستان به شمار می روند که در توسعه و انکشاف آموزش و پرورش کشور نقش مهمی را ایفا می نمایند. در چنین برهه سرنوشت ساز، رهبری و خانواده بزرگ معارف افغانستان، متعهد به ایجاد تحول بنیادی در روند رشد و توسعه نظام معاصر تعلیم و تربیت کشور می باشد.

از همین رو، اصلاح و انکشاف نصاب تعلیمی از اولویت های مهم وزارت معارف پنداشته می شود. در همین راستا، توجه به کیفیت، محتوا و فرایند توزیع کتاب های درسی در مکاتب، مدارس و سایر نهادهای تعلیمی دولتی و خصوصی در صدر برنامه های وزارت معارف قرار دارد. ما باور داریم، بدون داشتن کتاب درسی باکیفیت، به اهداف پایدار تعلیمی در کشور دست نخواهیم یافت.

برای دستیابی به اهداف ذکر شده و نیل به یک نظام آموزشی کارآمد، از آموزگاران و مدرسان دلسوز و مدیران فرهیخته به عنوان تربیت کننده گان نسل آینده، در سراسر کشور احترامانه تقاضا می گردد تا در روند آموزش این کتاب درسی و انتقال محتوای آن به فرزندان عزیز ما، از هر نوع تلاشی دریغ نورزیده و در تربیت و پرورش نسل فعال و آگاه با ارزش های دینی، ملی و تفکر انتقادی بکوشند. هر روز علاوه بر تجدید تعهد و حس مسؤولیت پذیری، با این نیت تدریس را آغاز کنند، که در آینده نزدیک شاگردان عزیز، شهروندان مؤثر، متمدن و معماران افغانستان توسعه یافته و شکوفا خواهند شد.

همچنین از دانش آموزان خوب و دوست داشتنی به مثابه ارزشمندترین سرمایه های فردای کشور می خواهیم تا از فرصت ها غافل نبوده و در کمال ادب، احترام و البته کنجکاوی علمی از درس معلمان گرامی استفاده بهتر کنند و خوشه چین دانش و علم استادان گرامی خود باشند.

در پایان، از تمام کارشناسان آموزشی، دانشمندان تعلیم و تربیت و همکاران فنی بخش نصاب تعلیمی کشور که در تهیه و تدوین این کتاب درسی مجدانه شبانه روز تلاش نمودند، ابراز قدردانی کرده و از بارگاه الهی برای آن ها در این راه مقدس و انسان ساز موفقیت استدعا دارم. با آرزوی دستیابی به یک نظام معارف معیاری و توسعه یافته، و نیل به یک افغانستان آباد و مرفعی دارای شهروندان آزاد، آگاه و مرفه.

دکتور محمد میرویس بلخی

وزیر معارف



## فهرست عنوان ها

صفحه	درس	شماره درس
۱	پیدایش کائنات	درس اول
۳	احترام به اسلام	درس دوم
۵	وحی	درس سوم
۷	عصمت پیامبران	درس چهارم
۹	معجزه	درس پنجم
۱۱	سحر (جادو)	درس ششم
۱۳	فال بینی	درس هفتم
۱۵	فال گرفتن	درس هشتم
۱۷	گناه های کبیره	درس نهم
۱۹	نماز جمعه	درس دهم
۲۱	نماز جنازه (۱)	درس یازدهم
۲۳	نماز جنازه (۲)	درس دوازدهم
۲۵	دعا های نماز جنازه	درس سیزدهم
۲۷	نماز عید	درس چهاردهم
۲۹	طریقه اداى نماز عید	درس پانزدهم
۳۱	سجده تلاوت	درس شانزدهم
۳۳	سجده سهو (۱)	درس هفدهم
۳۵	سجده سهو (۲)	درس هجدهم
۳۷	آداب سفر	درس نوزدهم
۳۹	حفاظت زبان	درس بیستم
۴۱	کمک و همکاری	درس بیست و یکم
۴۳	ضرر های بی اتفاقی	درس بیست و دوم

صفحه	درس	شماره درس
۴۵	دوست خوب	درس بیست و سوم
۴۷	ستون دین	درس بیست و چهارم
۴۹	اهمیت وقت	درس بیست و پنجم
۵۱	حقوق پنج گانهٔ مسلمان	درس بیست و ششم
۵۳	فضایل سلام	درس بیست و هفتم
۵۵	غیبت	درس بیست و هشتم
۵۷	دروغ گفتن	درس بیست و نهم
۵۹	عفو کردن	درس سی ام
۶۱	قناعت	درس سی و یکم
۶۳	فضایل صبر	درس سی و دوم



## پیدایش کائنات

تمام کائنات مخلوق الله ﷻ است.

زمین، آسمان، کوهها و دریاها را الله ﷻ خلق نموده است.

انسانها، جنها، ملائکه و تمام موجودات مخلوق الله ﷻ استند.

الله ﷻ انسانها را از یک پدر (آدم) و مادر (حوا) علیهما السلام آفریده است.

انسانها مخلوق برگزیده خداوند متعال استند.

تمام مخلوقات تسبیح الله ﷻ را می گویند.

تمام مخلوقات پیرو حکم الله ﷻ استند.

بهترین انسانها نزد الله ﷻ پرهیزگارترین آنها است.



## فعالیت‌ها

- ۱- زمین، آفتاب و تمام مخلوقات پیرو حکم الله ﷻ استند، در این باره با هم گفتگو نمایید.
- ۲- شاگردان با همکاری معلم در مورد پیدایش مخلوقات الله ﷻ با هم گفتگو نمایند.
- ۳- چرا به انسان بهترین مخلوقات گفته می‌شود؟
- ۴- الله ﷻ آدم ﷺ را از چه آفریده است؟ در این باره معلم محترم معلومات را با شاگردان شریک نماید.

## پرسش‌ها

- ۱- پدر انسان‌ها کی است؟
- ۲- انسان‌ها، آسمان‌ها، زمین و سایر مخلوقات را کی آفریده است.
- ۳- بهترین انسان نزد الله ﷻ کی است؟

## کارخانه‌گی

شاگردان متن درس را در کتابچه‌های خود بنویسند.

## احترام به اسلام

ما تمام احکام و رهنمودهای اسلام را قبول و به آن احترام می‌گذاریم.

احترام به مقدسات اسلام جزء ایمان است.

بعضی از مقدسات اسلام قرار ذیل می‌باشد:

۱- قرآن کریم: قرآن کلام الله تعالی است، احترامش در این است که به رهنمودهایش عمل کنیم.

۲- کعبه: کعبه خانه الله تعالی است، مسلمانان به سوی کعبه در یک شبانه روز پنج وقت نماز می‌خوانند.

۳- مسجد: مسجد برای ادا کردن پنج وقت نماز است، در مسجد سخنان بیهوده ناروا است.

۴- مناسک حج: مثل عرفات، منی، مزدلفه و غیره.

۵. نماز: ما هر نماز را در وقت آن ادا می‌نماییم.

۶- روزه: ما هر سال روزه ماه مبارک رمضان را می‌گیریم.

بی حرمتی احکام و مقدسات اسلام کفر است.

## فعالیت‌ها

- ۱- به همکاری معلم چند حکم و رهنمودهای اسلام را به نوبت بخوانید.
- ۲- احترام کردن به اسلام در چه است؟ در این باره در بین خود گفتگو نمایید.
- ۳- به قرآن کریم چگونه احترام ضرور است؟ در این باره معلم محترم معلومات بیشتر را با شاگردان شریک سازد.

## پرسش‌ها

- ۱- چند نمونه از مقدسات اسلام را ذکر نمایید.
- ۲- احترام به مقدسات اسلام نشانه‌ی چه است؟
- ۳- توهین و بی حرمتی به مقدسات اسلام چه حکم دارد؟

## کارخانه‌گی

شاگردان با همکاری اعضای خانواده در باره مقدسات اسلام یک مقاله کوتاه در کتابچه خود بنویسند.

## وحی

اخبار از جانب الله ﷻ به پیامبرانش را وحی گویند.  
حضرت جبرئیل علیه السلام از طرف الله تعالی به پیامبران وحی می آورد.  
تورات، انجیل، زبور و فرقان (قرآن کریم) همه کتاب‌های آسمانی اند.  
ما به همه کتاب‌های آسمانی و صحیفه‌ها ایمان داریم.  
تورات بر موسی علیه السلام، انجیل بر عیسی علیه السلام، زبور بر داود علیه السلام و  
فرقان بر حضرت محمد ﷺ نازل شده اند.  
اولین وحی بر حضرت محمد ﷺ در غار حراء نازل گردیده است.  
پنج آیت اول سوره علق، اولین وحی می باشد:

﴿اقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ \* خَلَقَ الْإِنْسَانَ مِنْ عَلَقٍ \* اقْرَأْ وَرَبُّكَ  
الْأَكْرَمُ \* الَّذِي عَلَّمَ بِالْقَلَمِ \* عَلَّمَ الْإِنْسَانَ مَا لَمْ يَعْلَمْ﴾ [العلق: ۱ - ۵]

بعد از رحلت حضرت محمد ﷺ بر هیچ کس وحی نازل نمی شود.

## فعالیت‌ها

- ۱- درباره کتاب‌های آسمانی به همکاری معلم با هم بحث و گفتگو نمایید.
- ۲- ایمان به کتاب‌های گذشته چه معنا دارد؟ در این مورد با هم گفتگو نمایید.
- ۳- در آیت‌های درس دو کلمه را ذکر نمایید که یکی از آن‌ها به خواندن امر می‌کند و دیگری وسیله نوشتن است.
- ۴- در غار حرا چگونه بر حضرت محمد ﷺ وحی نازل گردید؟ در این باره گفتگو نمایید.

## پرسش‌ها

- ۱- وحی چیست؟
- ۲- تعداد کتاب‌های آسمانی را بیان دارید.
- ۳- کتاب‌های آسمانی را نام ببرید.
- ۴- کتاب‌های آسمانی بر کدام پیامبران (علیهم‌السلام) نازل گردیده است؟
- ۵- آغاز وحی با کدام آیات و در کجا صورت گرفت؟

## کار خانگی

شاگردان متن درس را در کتابچه‌های خود بنویسند.

## عصمت پیامبران (علیهم السلام)

پاکی پیامبران علیهم السلام از گناهان را عصمت می گویند.  
همه پیامبران علیهم السلام از گناه پاک و معصوم اند.  
ما به عصمت پیامبران علیهم السلام ایمان داریم.  
پیامبران (علیهم السلام) مردم را به دین الله جَلَّ جَلَالُهُ دعوت می نمایند.  
آدم عَلَيْهِ السَّلَامُ اولین پیامبر و محمد صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ آخرین آنان می باشد.  
در قرآن کریم نام های (۲۵) پیامبر (علیهم السلام) ذکر گردیده  
است.

ایمان داشتن به عصمت پیامبران فرض است.

## فعالیت‌ها

گفتگو نمایید:

- ۱- عصمت چه را می‌گویند؟
- ۲- عصمت پیامبران علیهم‌السلام چه مفهوم دارد؟
- ۳- ملائک از گناه معصوم‌اند، در این مورد معلومات خود را با معلم شریک نموده، همکاری بخواهید.

## پرسش‌ها

- ۱- عصمت چه را می‌گویند؟
- ۲- پیامبران علیهم‌السلام مردم را به سوی چه دعوت می‌کردند؟
- ۳- اولین پیامبر (علیه‌السلام) کی بود؟
- ۴- آخرین پیامبر را نام بگیرید.
- ۵- وحی چه را می‌گویند؟

## کارخانه‌گی

شاگردان در باره عصمت پیامبران (علیهم‌السلام) یک مقاله کوتاه در کتابچه خود

بنویسند.

## معجزه

معجزه عمل خلاف عادت را گویند که توسط پیامبران (علیهم السلام) انجام می‌گردد و مردم از انجام آن عاجز می‌باشند. معجزه برای اثبات نبوت و صداقت پیامبر می‌باشد. الله ﷻ به پیامبران خود معجزه‌های گوناگون داده است. معجزه موسی علیه السلام تبدیل شدن عصا به اژدها، معجزه عیسی علیه السلام شفا یافتن کور و بزرگترین معجزه محمد صلی الله علیه و آله قرآن کریم می‌باشد. باور داشتن به همه معجزه‌های پیامبران علیهم السلام فرض است.



## فعالیت‌ها

- ۱- بعضی از معجزه‌های پیامبران (علیهم السلام) را یادآوری نمایید.
- ۲- مشهورترین معجزه‌های محمد ﷺ را بیان نمایید، در این مورد از استاد خود همکاری بخواهید.
- ۳- چرا به قرآن کریم معجزه گفته می‌شود؟ در مورد پاسخ سوال، معلم با شاگردان همکاری نماید.

## پرسش‌ها

- ۱- معجزه چه را می‌گویند؟
- ۲- آیا باور داشتن بر معجزه فرض است؟
- ۳- آیا غیر از پیامبران کس دیگر معجزه دارد؟

## کارخانه‌گی

شاگردان به همکاری اعضای فامیل شان در مورد معجزه یکی از پیغمبران چند سطر در کتابچه خود بنویسند.

## سحر (جادو)

سحر (جادو) کردن گناه بزرگ است.

سحر کار شیطان است.

به دست آوردن رزق از طریق سحر حرام است.

کسی که هر شب آیت الکرسی را تلاوت نماید، از هر گونه ضرر در امان می‌باشد.

سحر به انسان ضرر می‌رساند.

انسان سحرکننده را هیچ کس دوست ندارد.

رسول الله ﷺ فرموده اند: **(اجْتَنِبُوا الْمُؤَبِقَاتِ الشَّرْكَ بِاللَّهِ وَالسَّحْرُ)**  
ترجمه: از چیزهای هلاک کننده که یکی از آن شرک و دیگرش سحر است؛ بپرهیزید.

رفتن نزد ساحر ناروا است، رسول الله ﷺ فرموده اند: کسی که نزد ساحر، غیب گو، و فال بین برود و به گفته های او باور کند، بدون شک به تمام آنچه که بر محمد ﷺ نازل گردیده، کافر شده است.

## فعالیت‌ها

- ۱- شاگردان به همکاری معلم احادیث درس را تکرار نمایند.
- ۲- برای در امان ماندن از ضرر سحر چه باید کرد؟ با همکاری معلم جواب بگویید.
- ۳- در کدام وقت شب آیت الکرسی و معوذتین را می‌خوانید؟ درین باره گفتگو نمایید.

## پرسش‌ها

- ۱- آیا سحر (جادو) گناه بزرگ است؟
- ۲- سحر کار کی‌ها است؟
- ۳- آیا از طریق سحر؛ پول و یا رزق به‌دست آوردن حلال است؟
- ۴- با تلاوت کدام آیت مبارک از ضرر سحر در امان می‌باشیم؟

## کارخانه‌گی

شاگردان متن درس را در کتابچه‌های خود بنویسند.

## فال بینی

فال بینی حرام و گناه بزرگ است.

رفتن به نزد فال بین و به سخنان او باور کردن گناه بزرگ است.

رسول الله ﷺ فرموده اند: (مَنْ أَتَى سَاحِرًا أَوْ كَاهِنًا أَوْ عَرَّافًا فَصَدَّقَهُ بِمَا يَقُولُ فَقَدْ كَفَرَ بِمَا أُنزِلَ عَلَى مُحَمَّدٍ ﷺ)

ترجمه: کسی که نزد ساحر، غیب گو و فال بین برود، و گفته های او را تصدیق نماید، بدون شک به تمام آنچه که بر محمد ﷺ نازل گردیده کافر شده است.

الله جل جلاله در دنیا و آخرت برای فال بین عذاب سخت را وعده نموده است.

## فعالیت‌ها

- ۱- در بارهٔ عمل فال‌بین با یکدیگر گفتگو نمایید.
- ۲- برای جلوگیری کسانی که نزد فال‌بین می‌روند، چه باید کرد؟
- ۳- به نظر شما فال‌بینی چه اضرار دارد؟

## پرسش‌ها

- ۱- فال‌بینی چه حکم دارد؟
- ۲- آیا رفتن نزد فال‌بین جواز دارد؟
- ۳- رسول الله ﷺ در مورد فال‌بین چه فرموده‌اند؟

## کارخانه‌گی

شاگردان قصهٔ فال‌بین را اگر شنیده باشند در کتابچه‌های خود بنویسند.

## فال گرفتن

فال گرفتن نیک، روا و بد شگونی ناروا است.  
دین مبارک اسلام ما را از فال گرفتن بد منع فرموده است.  
پیامبر ﷺ فرموده اند: بد شگونی جایز نیست و فال نیک گرفتن  
کاری خوب است.

چند نمونه از فال نیک گرفتن:

- نام گذاری اطفال به نام‌های اشخاص صالح .
- مریض را صحتمند خواندن و امید داشتن به صحت یاب شدن او.

• دیدن خواب را به فال نیک گرفتن.

چند نمونه از بد فالی:

- با پلک زدن چشم چپ فال بد گرفتن.
- با خریدن چیزی فال بد گرفتن.
- به قدم یا آمدن کسی فال بد گرفتن.
- ما باید هر چیز را به فال نیک بگیریم.
- و از فال بد خود داری کنیم.

## فعالیت‌ها

- ۱- شاگردان با همکاری معلم در باره فال نیک و فال بد با هم گفتگو نمایند.
- ۲- چند نمونه از فال نیک گرفتن را بگویید.
- ۳- آیا سفر کردن روز چهارشنبه را به فال بد گرفتن روا است؟ در این باره با یکدیگر گفتگو نمایید.

## پرسش‌ها

- ۱- آیا فال نیک گرفتن روا است؟
- ۲- آیا فال بد گرفتن روا است؟
- ۳- پیامبر ﷺ در مورد فال بد چه فرموده اند؟
- ۴- ما باید در باره فال بد چه کنیم؟
- ۵- چند نمونه از فال نیک گرفتن را بگویید.
- ۶- چند نمونه از فال بد گرفتن را بگویید.

## کارخانه‌گی

شاگردان با همکاری اعضای فامیل شان، در مورد گرفتن فال نیک و فال بد گفتگو نمایند و نتیجه صحبت‌ها را در دو سطر در کتابچه‌های خود بنویسند.

## گناه های کبیره

گناه های کبیره (بزرگ) گناه هایی است، که برای مرتکب آن در شریعت جزا تعیین شده و بدون توبه کردن بخشیده نمی شود.

اگر کسی گناه صغیره را تکرار نماید، همان گناه صغیره به گناه کبیره تبدیل می گردد.

ما باید از تمام گناه های صغیره و کبیره پرهیز نماییم.

برخی از گناه های کبیره قرار ذیل می باشد:

۱- شرک: گرفتن شریک با الله جل جلاله بزرگترین گناه است.

۲- سحر: جادو کردن

۳- قتل: کشتن انسان به ناحق

۴- سود خوردن

۵- فرار از میدان جهاد با کفار

۶- تهمت: تهمت بستن بر مسلمان بی گناه

۷- نافرمانی پدر و مادر: در کارهای روا و مشروع نافرمانی

از امر پدر و مادر، گناه بزرگ است.



## فعالیت‌ها

- ۱- شاگردان با همکاری معلم چند گناه کبیره را نام ببرند.
- ۲- چند نمونه از شرک با الله ﷻ را بگویید.
- ۳- چند نمونه از نافرمانی پدر و مادر را بیان دارید.

## پرسش‌ها

- ۱- گناه‌های کبیره را تعریف نمایید.
- ۲- گناه صغیره چه وقت به گناه کبیره تبدیل می‌شود؟
- ۳- چند گناه کبیره را نام ببرید.

## کارخانه‌گی

شاگردان برخی از گناه‌های کبیره را که در درس ذکر نشده، در کتابچه‌های خود بنویسند.

## نماز جمعه



نماز جمعه دو رکعت است، با جماعت، به عوض نماز پیشین ادا می‌گردد.

نماز جمعه بر هر مسلمان عاقل، بالغ و مقیم فرض است. نماز یک جمعه تا ادا نمودن نماز جمعه دیگر کفاره گناه‌ها می‌باشد. غسل کردن و پوشیدن لباس پاک برای نماز جمعه سنت است. در نماز جمعه امام بعد از اذان دوم، دو خطبه می‌خواند. نماز گزاران به خطبه گوش می‌دهند و از سخن گفتن خودداری می‌کنند. در وقت نماز جمعه کار کردن برای مسلمانان جواز ندارد ترک نمودن نماز جمعه گناه است، رسول الله ﷺ می‌فرمایند: کسی که سه نماز جمعه را (بدون عذر شرعی) ترک نماید، در قلب وی لکه و داغ سیاه پیدا می‌گردد. (رواه ابن ماجه)

## فعالیت‌ها

- ۱- شاگردان با همکاری معلم در مورد نماز جمعه با هم گفتگو نمایند.
- ۲- اگر کسی در هنگام خواندن خطبه سخن می‌گویند، آیا جواز دارد که او را از سخن گفتن منع نمایید؟
- ۳- اگر کسی برای خواندن نماز جمعه دیر تر به مسجد برسد، آیا حق دارد، که بر سر شانه‌های مردم بگذرد و خود را به صف اول بکشانند؟

## پرسش‌ها

- ۱- نماز جمعه چه حکم دارد؟
- ۲- نماز جمعه چه گونه ادا می‌گردد؟
- ۳- نماز جمعه بالای کی‌ها فرض است؟
- ۴- امام برای نماز جمعه چند خطبه می‌خواند؟

## کارخانه‌گی

شاگردان پرسش‌های درس را با جواب آن‌ها در کتابچه‌های خود بنویسند.

## نماز جنازه (۱)



نماز جنازه فرض کفایی است.  
خواندن نماز جنازه ثواب زیاد دارد.  
رسول الله ﷺ می فرمایند: کسی که نماز جنازه را ادا نماید،  
خداوند متعال برایش یک قیراط ثواب می دهد، که قیراط  
به اندازه کوه بزرگ است. و کسی که بر علاوه نماز جنازه  
در تدفین میت شرکت نماید، خداوند متعال برایش دو  
قیراط اجر و ثواب می دهد.  
نماز جنازه با جماعت ادا می گردد.  
نماز جنازه ایستاده و بدون رکوع و سجده ادا می گردد.

در نماز جنازه گفتن چهار تکبیر فرض است.  
نماز جنازه با امامت ولی میت یا عالم دین ادا می‌شود.  
نماز جنازه قضایی ندارد.

### فعالیت‌ها

- ۱- شاگردان در مورد چگونه‌گی ادای نماز جنازه با هم گفتگو نمایند.
- ۲- شاگردان تفاوت میان نماز جنازه و دیگر نمازها را بگویند.
- ۳- اگر نماز جنازه آماده باشد و شما وضو نداشته باشید، آیا تیمم کرده می‌توانید؟ با همکاری معلم جواب بگویید.

### پرسش‌ها

- ۱- نماز جنازه چه حکم دارد؟
- ۲- آیا نماز جنازه با جماعت ادا می‌گردد؟
- ۳- آیا در نماز جنازه رکوع و سجده وجود دارد؟
- ۴- در نماز جنازه چند تکبیر گفته می‌شود؟
- ۵- آیا تکبیرهای نماز جنازه فرض است؟

### کارخانه‌گی

شاگردان پاسخ پرسش‌های درس را در کتابچه‌های خود بنویسند.

## نماز جنازه ( ۲ )

### طریقه ادای نماز جنازه

نماز گزاران با گفتن چهار تکبیر نماز جنازه را ادا می نمایند، که  
طور ذیل بیان می گردد:

#### تکبیر اول:

نماز گزاران با پیروی از امام (به شکل نمازهای دیگر) تکبیر  
تحریمه و بعد (سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَبِحَمْدِكَ وَتَبَارَكَ اسْمُكَ وَتَعَالَى  
جَدُّكَ وَلَا إِلَهَ غَيْرُكَ) را می خوانند.

#### تکبیر دوم:

با تکبیر گفتن امام؛ مقتدیان نیز تکبیر دوم را می گویند؛ سپس  
درود (اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ وَ عَلَيَّ آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا صَلَّيْتَ عَلَيَّ  
إِبْرَاهِيمَ وَ عَلَيَّ آلِ إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَّجِيدٌ) را می خوانند.

#### تکبیر سوم:

بعد از خواندن درود؛ امام تکبیر سوم را گفته، بعد از آن دعای  
نماز جنازه را می خواند، مقتدیان نیز این دعا را می خوانند.

#### تکبیر چهارم:

امام پس از خواندن دعا به طرف راست و چپ سلام می دهد،  
مقتدیان هم به هر دو طرف سلام می دهند.

## فعالیت‌ها

- ۱- تعدادی از شاگردان نمازه جنازه را در صنف تمثیل نمایند و معلم اشتباهات آن‌ها را اصلاح نماید.
- ۲- نماز جنازه در کدام جا ادا می‌گردد؟ در این باره گفتگو نمایید و نتیجه گفتگو را با دیگران شریک سازید.
- ۳- آیا برای نماز جنازه اقامت خوانده می‌شود؟

## پرسش‌ها

- ۱- در نماز جنازه بعد از تکبیر تحریمه چه خوانده می‌شود؟
- ۲- بعد از تکبیر دوم و سوم، امام و مقتدیان چه می‌خوانند؟
- ۳- بعد از تکبیر چهارم چه خوانده می‌شود؟

## کارخانه‌گی

شاگردان پرسش‌های درس را با پاسخ آن در کتابچه‌های خود بنویسند.

## دعاهای نماز جنازه

به مرده بالغ (مرد باشد یا زن) دعای ذیل خوانده می‌شود:

اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِحَيِّنَا وَ مَيِّتِنَا، وَ شَاهِدِنَا وَ غَائِبِنَا، وَ صَغِيرِنَا وَ كَبِيرِنَا،  
وَ ذَكَرْنَا وَ أَنْثَانَا، اللَّهُمَّ مَنْ أَحْيَيْتَهُ مِنَّا فَأَحْيِهِ عَلَى الْإِسْلَامِ، وَ مَنْ  
تَوَفَّيْتَهُ مِنَّا فَتَوَفَّهُ عَلَى الْإِيمَانِ.

ترجمه: یا الله! زنده‌ها و مرده‌های ما را، حاضر و غایب ما را،  
خورد و بزرگ ما را، مرد و زن ما را بیامرزد. یا الله! کسانی را که از  
ما زنده‌گی می‌بخشی، به اسلام زنده‌گی عطا فرما، و کسانی را  
که از ما می‌میرانی، آن‌ها را با ایمان بمیران.

اگر میت پسر باشد، دعای ذیل خوانده می‌شود:

اللَّهُمَّ اجْعَلْهُ لَنَا فَرَطًا، وَ اجْعَلْهُ لَنَا أَجْرًا وَ ذُخْرًا، وَ اجْعَلْهُ لَنَا شَافِعًا  
وَ مُشَفَّعًا.

ترجمه: یا الله! این مرده (پسر) را مایه خوشی و ثواب و برای ما  
سرمایه آخرت بگردان و برای ما شفیع و شفاعتش را قبول فرما.

اگر میت دختر باشد، دعای ذیل خوانده می‌شود:

اللَّهُمَّ اجْعَلْهَا لَنَا فَرَطًا، وَ اجْعَلْهَا لَنَا أَجْرًا وَ ذُخْرًا، وَ اجْعَلْهَا لَنَا شَافِعَةً  
وَ مُشَفَّعَةً.

ترجمه: یا الله! این مرده (دختر) را مایه خوشی و ثواب و برای ما  
سرمایه آخرت بگردان و برای ما شفیع و شفاعتش را قبول فرما.



## فعالیت‌ها

۱- آیا برای نماز جنازه وقت خاص تعیین گردیده است؟ درین باره گفتگو نمایند.

۲- فرق دعاهای مردهٔ بالغ، دختر و پسر را بیان دارید.

۳- در نماز جنازه بر علاوهٔ مرده، برای کی‌ها دعا می‌شود؟

## پرسش‌ها

الف: جمله‌های ذیل را ترجمه نمایید:

۱- اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِحَيِّنَا وَمَيِّتِنَا.

۲- اللَّهُمَّ مَنْ أَحْيَيْتَهُ مِنَّا فَأَحْيِهِ عَلَيَّ الْإِسْلَامِ.

۳- اللَّهُمَّ اجْعَلْهُ لَنَا فَرَطًا.

ب: کی می‌تواند، دعای مردهٔ بالغ را از یاد بخواند؟

## کارخانه‌گی

شاگردان دعاهای نماز جنازه را حفظ نموده و در درس روز آینده آن را از یاد بخوانند.

## نماز عید



مسلمانان هر سال دو عید را تجلیل می نمایند،  
اول عید فطر و دوم عید اضحی (قربان).  
عید فطر بعد از ختم ماه رمضان در روز اول ماه شوال می باشد.  
در عید فطر مسلمانان به فقرا صدقه فطر می دهند.  
عید اضحی در روز دهم ماه ذی الحجه می باشد.  
مسلمانان در عید اضحی قربانی را ذبح می کنند.  
مسلمانان در هر دو عید برای ادا کردن نماز عید به عیدگاه می روند.  
نماز هر دو عید واجب و با جماعت ادا می گردد.  
نماز هر دو عید دو، دو رکعت می باشد.  
وقت نماز هر دو عید از طلوع آفتاب شروع و تا زوال آن می باشد.  
غسل کردن، پوشیدن لباس پاک و عطر زدن قبل از نماز عید  
سنت است.

## فعالیت‌ها

- ۱- در روزهای اول هر دو عید کدام کارها را انجام می‌دهیم؟
- ۲- به همکاری معلم الفاظ تکبیرات واجب عید اضحی را بخوانید.
- ۳- روزهای خواندن تکبیرات در عید اضحی را بیان نمایید.

## پرسش‌ها

- ۱- عید فطر در کدام ماه و کدام روز می‌باشد؟
- ۲- مسلمانان در عید اضحی چه اعمال را انجام می‌دهند؟
- ۳- نماز عید چند رکعت است؟
- ۴- نماز عید چه حکم دارد؟

## کار خانگی

شاگردان با همکاری اعضای خانواده خود در مورد عید اضحی یک مقاله در کتابچه خود بنویسند.

## طریقه اداى نماز عید

نماز هر دو عید دو دو رکعت می‌باشد، برای نماز عید، اذان و اقامت خوانده نمی‌شود.

در نماز عید شش تکبیر اضافه خوانده می‌شود، سه تکبیر در رکعت اول و سه تکبیر در رکعت دوم خوانده می‌شود.  
**رکعت اول:** امام تکبیر تحریمه را به جهر و مقتدیان آن را خُفیه می‌خوانند.

پس از خواندن سبحانک اللهم... امام قبل از خواندن قرائت سه تکبیر به جهر گفته و دست‌ها را تا نرمی گوش‌ها بالا می‌برد. مقتدیان به تعقیب امام سه تکبیر را خُفیه می‌خوانند و هر دو دست را تا نرمی گوش‌ها بالا می‌برند.

پس از آن دست‌ها را بالای ناف می‌گذارد، امام قرائت را به جهر می‌خواند، باقی نماز مانند نمازهای دیگر خوانده می‌شود.

**رکعت دوم:** بعد از خواندن قرائت امام پیش از رکوع سه تکبیر را به جهر خوانده و در وقت خواندن هر تکبیر دست‌های خود را تا نرمی گوش‌ها بالا می‌نماید، مقتدیان نیز متابعت امام را می‌نمایند.  
**یادآوری:** در هنگام گفتن تکبیرات شش گانه دست‌ها باید آویزان باشد.

## فعالیت‌ها

- ۱- شاگردان به دو گروه تقسیم شوند، گروه اول رکعت اول نماز عید را و گروه دوم رکعت دوم نماز عید را تمثیل نمایند.
- ۲- آیا در میان سه تکبیر نماز جنازه و سه تکبیر نماز عید فرقی وجود دارد؟ درین مورد گفتگو نمایید.

## پرسشی‌ها

- ۱- نماز عید چند رکعت است؟
- ۲- در نماز عید چند تکبیر اضافی خوانده می‌شود؟
- ۳- سه تکبیر اول کدام وقت خوانده می‌شود؟
- ۴- در رکعت دوم چند تکبیر و در کجا خوانده می‌شود؟

## کارخانه‌گی

شاگردان طریقهٔ ادای نماز عید را در کتابچه‌های خود بنویسند و در صنف از یاد بخوانند.

## سجده تلاوت



سجده تلاوت واجب است.

سجده تلاوت با تلاوت کردن و یا شنیدن آیت سجده، لازم می‌گردد.

**طریقه ادای سجده تلاوت:**

سجده‌کننده تکبیر گفته و به سجده می‌رود، در سجده سه بار تسبیحات (سبحان ربی الاعلی) را خوانده و بعد تکبیر دوم را گفته و از سجده بر می‌خیزد و به همین گونه سجده تلاوت تکمیل می‌گردد. در ادای سجده تلاوت ایستاد شدن ضروری نمی‌باشد. با شنیدن آیت سجده تلاوت از رادیو، تلویزیون و ... سجده لازم نمی‌گردد.

در ۱۴ مورد قرآن کریم سجده است.

با چند بار تلاوت و یا شنیدن آیه سجده در یک جا، یک سجده لازم می‌گردد.

در جدول ذیل آیت‌های سجده بیان می‌شود، که با تلاوت کردن و یا شنیدن آن سجده لازم می‌گردد:

شماره	سوره	آیه سجده	شماره	سوره	آیه سجده
۱	الاعراف	۲۰۶	۸	النمل	۲۶
۲	الرعد	۱۵	۹	الم السجده	۱۵
۳	النحل	۵۰	۱۰	ص	۲۴
۴	الاسراء	۱۰۹	۱۱	فصلت	۳۸
۵	مریم	۵۸	۱۲	النجم	۶۲
۶	الحج	۱۸	۱۳	الانشقاق	۲۱
۷	الفرقان	۶۰	۱۴	العلق	۱۹

### فعالیت ها



- ۱- شاگردان سجده تلاوت را در صنف تمثيل نمايند.
- ۲- شاگردان به شكل گروهی در قرآن كريم آیت های سجده تلاوت را نشانی کنند.

### پرسش ها



- ۱- سجده تلاوت چه حکم دارد؟
- ۲- در قرآن كريم چند سجده تلاوت است؟
- ۳- سجده تلاوت چه وقت واجب می گردد؟
- ۴- چهار سجده تلاوت را با ذکر سوره و شماره آیت بیان داريد.

### کار خانگی



شاگردان آیت های سجده تلاوت را از روی پاره های قرآن كريم بنویسند.

## سجده سهو ( ۱ )

سجده سهو واجب است.  
سجده سهو در نماز ادا می شود.  
با ترک واجب و یا تاخیر کردن فرض سجده سهو واجب  
می شود.

### طریقه ادای سجده سهو:

- ۱- در قعدۀ اخیر پس از خواندن تشهد (التَّحِيَّات) سلام داده  
می شود.
- ۲- پس از آن دو سجده ادا می گردد.
- ۳- پس از آن تشهد، درود و دعا خوانده می شود.
- ۴- در اخیر دوباره به هر دو طرف سلام داده می شود.



## فعالیت‌ها

- ۱- شاگردان در مورد سجده سهو با هم گفتگو نمایند.
- ۲- آیا کدام وقت سجده سهو را ادا کرده اید؟ سبب واجب شدن آن را بیان نمایید.

## پرسش‌ها

- ۱- سجده سهو چه حکم دارد؟
- ۲- سجده سهو چه وقت واجب می‌گردد؟
- ۳- سجده سهو چگونه ادا می‌شود؟

## کارخانه‌گی

شاگردان متن درس را در کتابچه‌های خود بنویسند.

## سجده سهو (۲)

مواردی که سجده سهو در نماز واجب می‌گردد:

- ۱- ترک نمودن سوره فاتحه
- ۲- قرائت نکردن بعد از سوره فاتحه
- ۳- ترک نمودن دعای قنوت در نماز وتر
- ۴- ترک کردن قعدۀ اول
- ۵- نخواندن تشهد در قعدۀ اخیر
- ۶- تأخیر نمودن در فرض، مثلاً در رکعت اول نشستن و یا در رکعت دوم بعد از تشهد، رکعت سوم را تأخیر کردن.

## فعالیت‌ها

۱- شاگردان بعضی از سبب‌های واجب شدن سجدهٔ سهو را بیان نمایند.

۲- اگر امام در جماعت سجدهٔ سهو را ادا می‌نماید، مقتدیان باید چه کنند؟

## پرسش‌ها

- ۱- در حالت قیام سجدهٔ سهو در کدام صورت واجب می‌گردد؟
- ۲- در حالت قعدہ سجدهٔ سهو در کدام صورت واجب می‌گردد؟
- ۳- آیا با ترک کردن دعای قنوت در نماز وتر بالای نماز گزار سجدهٔ سهو لازم می‌گردد؟
- ۴- آیا با تأخیر فرض سجدهٔ سهو لازم می‌گردد؟

## کارخانه‌گی

شاگردان پرسش‌های درس را در کتابچه‌های خود با پاسخ آن بنویسند.

## آداب سفر

اسلام برای ما در هنگام سفر رهنمودهایی را بیان می‌دارد که بعضی از آنها قرار ذیل می‌باشد :

۱- اجازه گرفتن سفر از پدر و مادر

۲- سه بار الله اکبر گفتن

۳- دعای سفر را خواندن: (سُبْحَانَ الَّذِي سَخَّرَ لَنَا هَذَا وَمَا

كُنَّا لَهُ مُقْرِنِينَ وَإِنَّا إِلَى رَبِّنَا لَمُنْقَلِبُونَ)

۴- الله جَلَّ جَلَالُهُ را به کثرت یاد نمودن

۵- طلب خیر و عافیت از الله جَلَّ جَلَالُهُ

سفر فرصتی برای قبول شدن دعا است.

چند نمونه دعا در سفر:

خواستن آسانی در سفر

دعاکردن به اعضای خانواده و خویشاوندان

دعای نجات یافتن از مشکلات سفر

دعای بازگشت به خیر و عافیت

## فعالیت‌ها

- ۱- در مورد آداب سفر با هم گفتگو نمایید!
- ۲- آیا دین اسلام از سفر کردن در کدام روز مشخص منع فرموده است. در این مورد باهم گفتگو نمایید.

## پرسش‌ها

- ۱- دعای سفر را بخوانید.
- ۲- برای سفر کردن از کی اجازه می‌خواهید؟
- ۳- آیا در سفر دعا قبول می‌شود؟
- ۴- در سفر باید کدام چیزها را از الله تعالی مسئلت نماییم؟

## کارخانه‌گی

شاگردان آداب سفر را در کتابچه‌های خود بنویسند.

## حفاظت زبان

مسلمان زبان خود را حفاظت مینماید، دایم سخنان سودمند می گوید، در این مورد رسول الله ﷺ چنین می فرماید: «مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيَقُلْ خَيْرًا أَوْ لِيَسْكُتْ».

ترجمه: کسی که به الله تعالی و روز آخرت ایمان داشته باشد، به خیر سخن بگوید و یا خاموش باشد.

ما به هیچ کس دشنام و سخنان بد نمی گویم.

هیچ کسی را به القاب بد یاد نمی کنیم.

سخنان ناروا انسان را به دوزخ می کشاند، معاذ رضی الله عنه از پیامبر ﷺ

پرسید: آیا ما به سخنان خود مؤاخذه می شویم؟

پیامبر ﷺ فرمود: بسیاری از مردم به سبب زبان های شان خود

سرنگون به دوزخ می افتند.

ما باید از گفتن سخنان زشت و بیهوده خود داری نماییم.

باید از دست و زبان ما به هیچ کس ضرر نرسد.

## فعالیت‌ها

- ۱- شاگردان در مورد حفاظت زبان با هم گفتگو نمایند.
- ۲- چه وقت خاموشی ما نندن بهتر از سخن گفتن است؟ درین مورد با هم گفتگو نمایند.

## پرسش‌ها

- ۱- جمله‌های پایین حدیث را ترجمه نمایید:
  - «مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ»
  - «فَلْيَقُلْ خَيْرًا أَوْ لِيَسْكُتْ».
- ۲- خانه خالی ذیل را پر کنید:
  - از دست و ..... ما باید به هیچ کس ضرری نرسد.
  - مسلمان دایم سخنان ..... می گوید

## کارخانه‌گی

شاگردان در بارهٔ حفاظت زبان از سخنان بیهوده یک مقالهٔ کوتاه در کتابچه خود بنویسند.

## درس بیست و یکم کمک و همکاری



در کارهای نیک همکاری کردن با مردم ثواب دارد.

در این مورد الله ﷻ برای ما چنین هدایت می کند:

﴿وَتَعَاوَنُوا عَلَى الْبِرِّ وَالتَّقْوَىٰ وَلَا تَعَاوَنُوا عَلَى الْإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ ...﴾

(سوره المائده، آیه ۲)

ترجمه: و در کارهای نیک و تقوا با همدیگر کمک و همکاری نمایید،  
و در کارهای گناه و ظلم با همدیگر کمک و همکاری نکنید.

رسول الله ﷺ نیز در این مورد می فرمایند:

۱- کمک و همکاری الله تعالی با کسانی است که با دیگران کمک

و همکاری می نمایند. (رواه مسلم)

۲- کسی که مشکلات نیازمندان را حل نماید، الله متعال مشکلات

دنیا و آخرت او را آسان می سازد. (رواه مسلم)



ما با پدر، مادر، خواهران و برادران خود در کارهای خانه کمک و همکاری می‌کنیم.

ما با همسایه‌گان و هم‌صنفان خود همکاری می‌کنیم.  
در کارهای ناروا همکاری با دیگران جایز نیست.

### فعالیت‌ها

۱- شاگردان در مورد کمک و همکاری با نیازمندان چند مثال را با همکاری معلم بیان نمایند.

۲- در کدام موارد باید از همکاری با مردم اجتناب ورزیم؟

### پرسش‌ها

۱- الله متعال در مورد کمک و همکاری با مردم چه فرموده‌اند؟

۲- الله تعالی مددگار کی‌ها است؟

۳- مستحق کمک کیست؟

۴- آیا در گناه، کمک و همکاری روا است؟

### کارخانه‌گی

شاگردان در مورد کمک و همکاری یک مقاله در کتابچه خود بنویسند.

## ضرر های بی اتفافی

دین مبین اسلام ما را به اتفاق و اتحاد امر می کند و از اختلاف و بی اتفافی منع می نماید.

در قرآن کریم الله ﷻ فرموده اند: ﴿وَأَعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعًا وَلَا تَفَرَّقُوا﴾ (سوره آل عمران آیت ۱۰۳)

ترجمه: به ریسمان الله (قرآن کریم) چنگ بزنید و اختلاف نکنید. ما باید خود را از اختلاف و بی اتفافی نجات دهیم.

اختلاف و بی اتفافی ضررهای زیاد دارد:

- ۱- بی اتفافی گناه است، کسی که در بین مسلمانان اختلاف ایجاد می نماید، الله متعال از وی ناراض می شود.
- ۲- اختلاف و بی اتفافی سبب دشمنی می گردد.
- ۳- بی اتفافی خیر و برکت را از بین می برد.

## فعالیت‌ها



- ۱- شاگردان به کمک و همکاری معلم ضررهای اختلاف و بی‌اتفاقی را بیان نمایند.
- ۲- ضد کلمه‌های داده شده را بیان نمایید: (اتفاق، دشمنی، امر، ضرر)

## پرسش‌ها



- الف: جمله‌های ذیل را با کلمه‌های مناسب تکمیل نمایید:
- ۱- دین مبین اسلام ما را به اتحاد و ..... امر می‌کند.
  - ۲- اختلاف و بی‌اتفاقی سبب ..... می‌گردد.
  - ۳- بی‌اتفاقی ..... و ..... را از بین می‌برد.
- ب. ترجمه آیت این درس را بگویید.

## کارخانه‌گی



شاگردان با کمک و همکاری خانواده خویش در مورد ضررهای بی‌اتفاقی یک مقاله بنویسند.

## دوست خوب

ما باید در انتخاب دوست از دقت کار بگیریم، تا با شخص بد دوست نشویم.

رسول الله ﷺ مثال دوست نیک و بد را چنین بیان می نماید: دوستی با شخص نیک و صالح مانند دوستی با عطر فروش است که یکی از دو فایده را به شما می رساند:

۱- یا از آن عطر خریداری می کنید.

۲- یا از بوی خوب عطر او مستفید می شوید.

دوستی با شخص بد مانند دوستی با آهنگر است، که از دو ضرر؛ یکی آن به شما خواهد رسید:

۱- بدن و یا لباس شما را می سوزاند.

۲- و یا بوی بد آن به مشام تان می رسد.

ما باید همیشه با اشخاص صالح دوستی کنیم.

دوستی با اشخاص نیک فایده های دنیوی و اخروی دارد.

ما باید از همنشینی اشخاص بد خود داری کنیم.

همنشینی و دوستی با بدان ضرر های زیاد دارد.

## فعالیت‌ها

- ۱- در بارهٔ فایده‌های دوست خوب با هم گفتگو نمایید.
- ۲- زیان‌های دوست بد را بگویید.

## پرسی‌ها

- ۱- رسول الله ﷺ در مورد دوست خوب چه فرموده‌اند؟
- ۲- دوستی با شخص بد ما نند چه است؟
- ۳- دوستی با شخص خوب چه فایده دارد؟
- ۴- شما برای دوستی خود چه کسی را انتخاب می‌کنید؟

## کارخانه‌گی

شاگردان در بارهٔ ضررهای دوست بد یک مقاله در کتابچه خود بنویسند.

### ستون دین

نماز بنای دوم اسلام و ستون دین است.  
مسلمان با ادای نماز از دین خود حفاظت می‌کند.  
نماز انسان را از کارهای بد و ناروا منع می‌کند.  
نماز نشانه ایمان است، نماز مسلمان را از کافر جدا می‌سازد.  
به ادای نماز گناه‌های مسلمان بخشیده می‌شود، رسول الله ﷺ چنین فرموده است:

اگر پیش خانه یکی از شما جوی آب روان باشد، و او هر روز در آن پنج بار خود را بشوید، آیا در بدن او چرک باقی خواهد ماند؟ صحابه کرام گفتند: در بدن او هیچ چرک باقی نخواهد ماند. رسول الله ﷺ فرمودند: نماز هم مانند همان جوی است، کسی که پنج وقت نماز بخواند، الله متعال گناهانش را می‌بخشد. (متفق علیه).  
ما باید پنج وقت نماز را در وقت معین آن ادا می‌نماییم.

## فعالیت‌ها

- ۱- در مورد اهمیت و فایده‌های نماز با هم بحث و گفتگو نمایید.
- ۲- با همکاری معلم این را واضح سازید که نماز ستون دین است.
- ۳- نماز چگونه مسلمان را از کافر جدا می‌سازد؟

## پرسش‌ها

- ۱- چرا نماز ستون دین خوانده شده است؟
- ۲- رسول الله ﷺ در مورد نماز چه فرموده اند؟
- ۳- نماز چه فایده‌های را در بر دارد؟ بیان نمایید.

## کار خانگی

شاگردان با همکاری اعضای خانواده خویش فایده‌های نماز را در کتابچه‌های خود بنویسند، و در صنف بیان نمایند.

## اهمیت وقت

وقت سرمایه است. ما باید وقت خود را ضایع نکنیم.  
رسول الله ﷺ در مورد اهمیت وقت فرموده است:  
دو نعمتی است، که تعدادی زیادی از مردم از آن بی خبر اند؛ یکی  
صحت و دوم آن فراغت است.

ما باید از وقت استفاده درست نماییم.

برای این که وقت ما ضایع نشود باید نقاط ذیل را در نظر بگیریم:

۱- پنج وقت نماز را در وقت آن ادا می کنیم.

۲- به وقت معین به مکتب می رویم.

۳- درس های خود را با دقت می خوانیم.

۴- کار خانه گی را به وقتش انجام می دهیم.

۵- در وقت مناسب ورزش می کنیم.

۶- کار امروز را به فردا نمی گذاریم.



## فعالیت‌ها

- ۱- در مورد اهمیت وقت با هم گفتگو نمایید.
- ۲- با همکاری معلم تقسیم اوقات روزمره خود را بیان دارید.

## پرسش‌ها

- ۱- رسول الله ﷺ در مورد اهمیت وقت چه فرموده اند؟
- ۲- برای این که وقت ما ضایع نشود باید چه کنیم؟
- ۳- کار امروز را باید چه وقت انجام دهیم؟

## کار خانگی

هرشاگرد باید با همکاری اعضای خانواده خویش تقسیم اوقات کارهای روزمره خود را ترتیب و در صنف بخواند.

## حقوق پنجگانه مسلمان

مسلمانان باهم برادر و خواهر اند، همیشه یکدیگر را احترام می کنند، مسلمان بالای برادر مسلمان خود حقوق زیادی دارد، رسول الله ﷺ در این مورد فرموده اند: «حَقُّ الْمُسْلِمِ عَلَى الْمُسْلِمِ خَمْسٌ: رَدُّ السَّلَامِ، وَعِيَادَةُ الْمَرِيضِ، وَاتِّبَاعُ الْجَنَائِزِ، وَإِجَابَةُ الدَّعْوَةِ، وَتَشْمِيتُ الْعَاطِسِ» (رواه البخاری)

ترجمه: مسلمان بالای مسلمان دیگر پنج حق دارد: جواب دادن به سلام او، احوال پرسی از مریضی او، بدرقه کردن جنازه او، اجابت دعوت و بعد از عطسه زدن و الحمد لله گفتن او، به یرحمک الله به او جواب دادن.

ما به سلام گفتن هر مسلمان جواب می دهیم، اگر مریض شود عیادتش می کنیم، در جنازه اش اشتراک می کنیم، دعوت او را می پذیریم، و بعد از عطسه زدن و الحمد لله گفتن به او یرحمک الله می گوییم.

همکاری با مسلمان وظیفه دینی ما است.

همکاری با مسلمان ثواب دارد.

## فعالیت‌ها

۱- حقوق پنجگانهٔ مسلمان چگونه ادا می‌گردد؟ در این باره گفتگو نمایید.

۲- آیا گاهی مریض را عیادت کرده اید؟

۳- دو شاگرد دعای عطسه را تمثیل نمایند.

## پرسش‌ها

۱- مسلمان بالای مسلمان چند حق دارد؟

۲- معنای تشمیت العاطس را بیان نمایید.

۳- جواب سلام چه گونه داده می‌شود؟

## کارخانه‌گی

شاگردان حدیث درس و معنای آن را در کتابچه‌های خود بنویسند.

## فضایل سلام

سلام دادن سنت و جواب آن واجب است.  
سلام بهترین تحفهٔ مسلمان به مسلمان دیگر است.  
الفاظ سلام: السلام علیکم ورحمة الله وبرکاته.  
ترجمه: سلامتی و رحمت الله متعال بر شما باد!  
جواب سلام: وعلیکم السلام ورحمة الله و برکاته.  
ترجمه: و سلامتی و رحمت الله متعال بر شما هم باد!  
سلام؛ پیام اخلاص، امن و محبت است.  
سلام؛ میان مسلمانان محبت و دوستی را می‌افزاید.  
رسول الله ﷺ می‌فرماید: تا وقتی که ایمان نیاورید، به جنت داخل شده نمی‌توانید، و مؤمن بوده نمی‌توانید، تا در میان خود محبت نه داشته باشید، آیا برای شما چیزی را نشان ندهم که میان شما محبت را بیفزاید؟  
صحابهٔ کرام گفتند: چرا نی.  
پیامبر ﷺ فرمودند: در میان خود سلام دادن را پخش نمایید.  
(رواه البخاری)

در مقابل سلام دادن مکمل و جواب دادن مکمل آن به مسلمان

(۳۰) نیکی داده می‌شود.

رهنمایی های در مورد سلام دادن:

- راهرو باید به مردم نشسته و ایستاده سلام بدهد.
- خورد سالان باید به بزرگان سلام بدهند.
- در وقت داخل شدن به خانه سلام می‌دهیم.

### فعالیت‌ها



- ۱- شاگردان با همکاری معلم در باره فضایل سلام دادن مکمل بحث و گفتگو نمایند.
- ۲- شاگردان باید به دو گروه تقسیم شوند، یک گروه سلام مکمل دهند و گروه دوم به آن جواب دادن مکمل را بدهند.

### پرسش‌ها



- ۱- حکم سلام دادن را بیان دارید.
- ۲- فایده‌های سلام دادن چیست؟
- ۳- رسول الله ﷺ در مورد سلام دادن چه فرموده اند؟
- ۴- با سلام دادن چند نیکی برای مسلمان داده می‌شود؟

### کارخانه‌گی



شاگردان حدیث درس را که در مورد سلام است در کتابچه‌های خود بنویسند.

## غیبت

مسلمانان باهم خواهر و برادر اند، غیبت کردن مسلمان حرام است.

الله متعال ما را از غیبت کردن منع کرده است.

غیبت کردن مانند خوردن گوشت برادر مرده است.

بیان کردن کمبودی‌های یک شخص در غیاب او غیبت شمرده می‌شود.

اگر مسلمان عیبی نداشته باشد، نسبت دادن عیب به او را تهمت گویند.

ما باید از غیبت کردن اجتناب ورزیم و در مجالس غیبت اشتراک ننماییم.

در کارهای ناروا با مردم کمک کردن و به غیبت گوش دادن حرام است.

## فعالیت‌ها

- ۱- شاگردان در مورد ضررهای غیبت با هم بحث و گفتگو نمایند.
- ۲- شاگردان فرق میان غیبت و بهتان را بیان نمایند.

## پرسش‌ها

- ۱- غیبت را تعریف نمایید.
- ۲- حکم غیبت را بیان دارید.
- ۳- غیبت کردن از نظر اسلام چه حکم دارد؟
- ۴- آیا نشستن در مجالس غیبت روا است؟

## کارخانه‌گی

شاگردان متن درس را در کتابچه‌های خود بنویسند.

## دروغ گفتن

مسلمان همیشه راست می گوید، دروغ گفتن گناه بزرگ است.

دروغ گفتن نشانه منافق است.

پیامبر ﷺ می فرماید: منافق چهار نشانه دارد: «إِذَا حَدَّثَ كَذَبَ

وَإِذَا أُوْتِمِنَ خَانَ وَإِذَا وَعَدَ أَخْلَفَ، وَإِذَا خَاصَمَ فَجَرَ» (مسند احمد)

ترجمه:

۱- در سخن گفتن دروغ می گوید.

۲- در امانت خیانت می کند.

۳- بر وعده خود وفا نمی کند.

۴- در وقت بحث و جنگ دشنام و زشت می گوید.

انسان دروغگو را هیچ کس دوست ندارد.

بر انسان دروغگو هیچ کس باور نمی کند.

ما باید همیشه راست بگوییم و از دروغ گفتن خود داری نماییم.



## فعالیت‌ها

۱- در مورد ضرر و گناه دروغگویی به همکاری معلم با هم گفتگو نمایید.

۲- ضد کلمه‌های ذیل را بگویید:

- منافق، دروغ، وفا به عهد، جنگ

- راست، بی وفایی، صلح

۳- وفا به عهد چه فایده دارد؟ در این باره با هم گفتگو نمایید.

## پرسش‌ها

۱- دروغ گفتن در اسلام چه حکم دارد؟

۲- دروغ گفتن نشانه چیست؟

۳- آیا مردم بالای انسان دروغگو باور می‌کنند؟

۴- آیا مردم انسان دروغگو را دوست دارند؟

## کارخانه‌گی

چهار ضرر دروغ گفتن را در چهار جمله در کتابچه خود بنویسید.

## عفو کردن

عفو کردن (گذشت) خصلت نیک و صفت مسلمان است، مسلمان در مقابل بدی نیکی می کند، الله تعالی شخص عفو کننده را دوست دارد، الله تعالی در مورد عفو می فرماید: ﴿وَأَنْ تَعْفُوا أَقْرَبُ لِلتَّقْوَى﴾  
(سوره البقره، آیه ۲۳۷)

ترجمه: و این که عفو شما نزدیک ترین عمل به تقوا است. گذشت عزت انسان را می افزاید، رسول الله ﷺ می فرماید: (وَمَا زَادَ اللَّهُ عَبْدًا بِعَفْوٍ إِلَّا عِزًّا) (رواه مسلم)  
ترجمه: الله تعالی به سبب گذشت و عفو، عزت انسان را می افزاید. برخی از فایده های گذشت:

- ۱- عفو قلب انسان را از کینه و حسد پاک می سازد.
  - ۲- عفو کننده رضای الله تعالی را به دست می آورد.
  - ۳- عفو انسان را عزت می بخشد.
  - ۴- عفو و بخشش جامعه را از دشمنی و شر نجات می دهد.
- ما باید خصلت عفو را در خود زنده سازیم.

## فعالیت‌ها

- ۱- چند مثال از عفو و بخشش را بیان نمایید.
- ۲- گذشت و بخشش چگونه عزت انسان را می‌افزاید؟ در این باره با هم گفتگو نمایید.
- ۳- برای همصنفان خود چند نمونه از عفو و بخشش را بگویید.

## پرسش‌ها

- ۱- عفو خصلت چه کسانی است؟
- ۲- مسلمان در مقابل بدی‌ها چه عکس العمل نشان می‌دهد؟
- ۳- رسول الله ﷺ در مورد عفو چه فرموده است؟
- ۴- عفو و بخشش چه فایده‌های دارد؟

## کارخانه‌گی

شاگردان در باره عفو و بخشش یک مقاله در کتابچه خود بنویسند.

## قناعت

مسلمان سپاس گذار الله متعال می باشد، به زنده گی خود راضی بوده و امید خوب شدن آن را دارد و این را قناعت می گویند. قناعت نعمت بزرگ الله متعال و سرمایه گران بهای انسان است، رضایت به زنده گی راه کامیابی انسان است، رسول الله ﷺ فرموده است: (قَدْ أَفْلَحَ مَنْ أَسْلَمَ وَرُزِقَ كَفَافًا وَقَنَّعَهُ اللهُ بِمَا آتَاهُ). (رواه مسلم)

ترجمه: به یقین آن کس کامیاب شد که اسلام آورد، روزی او کفایت ضرورت هایش کرده بتواند و الله متعال به نعمت های داده شده به او؛ قناعت نصیبش نماید.

### فایده های قناعت:

- ۱- الله متعال از انسان راضی می شود.
- ۲- انسان از حرص بی جا نجات می یابد.
- ۳- الله متعال زنده گی انسان را پر برکت می سازد.
- ۴- انسان از ناامیدی و حسد نجات می یابد.
- ۵- انسان کوشش می کند تا زنده گی اش بهتر شود.

## فعالیت‌ها

- ۱- شاگردان فایده‌های قناعت را به نوبت بیان نمایند.
- ۲- ضد قناعت چه چیز شده می‌تواند؟ در این باره باهم گفتگو نمایید.
- ۳- آیا با حرص بی‌جا زنده‌گی انسان بهتر می‌گردد؟

## پرسش‌ها

- ۱- قناعت چه را می‌گویند؟
- ۲- رسول الله ﷺ در باره قناعت چه فرموده است؟
- ۳- قناعت چه فایده‌هایی را دارد؟
- ۴- آیا قناعت حسد را از بین می‌برد؟

## کارخانه‌گی

شاگردان فایده‌های قناعت را در کتابچه‌های خود بنویسند.

## فضایل صبر

اسلام ما را به صبر و حوصله رهنمایی می کند.  
صبر و حوصله صفت مسلمان است.  
رسول الله ﷺ می فرماید: زنده گی مؤمن تعجب آور است،  
هر حالت زنده گی او برایش خیر است،  
و این تنها برای مؤمن است، اگر خوشی نصیب حالش گردد،  
شکر الله متعال را به جا می آورد، که این کار برایش خیر است،  
و اگر مصیبت یا تکلیف به او برسد، بر آن صبر می کند، که این  
هم برایش خیر است. (صحیح مسلم)

### اقسام صبر:

- ۱- صبر بر طاعت: یعنی به جا آوردن اوامر الله متعال، مانند: پابندی بر نمازهای پنجگانه و روزه گرفتن.
- ۲- صبر از گناه: یعنی خود داری از تمام چیزهای که در دین منع گردیده است؛ مانند: دزدی، ظلم و غیبت کردن.
- ۳- صبر در برابر تکلیف و مصیبت: یعنی در وقت تکلیف و غمها صبر و حوصله کردن.

## از فایده‌های صبر:

- ۱- الله متعال از مسلمان راضی می‌شود.
- ۲- به سبب صبر انسان قوت می‌گیرد و از ناامیدی نجات می‌یابد.
- ۳- به سبب صبر انسان به اهداف خود می‌رسد.
- ۴- به برکت صبر مشکلات زنده‌گی حل می‌گردد.

### فعالیت‌ها



- ۱- صبر از گناه چه مفهوم دارد؟ در این مورد بحث و گفتگو نمایید و چند مثال آنرا بیان نمایید.
- ۲- در زنده‌گی خود چند فایدهٔ عملی صبر را بگویید.
- ۳- صبر و تحمل در آموزش را واضح سازید.

### پرسش‌ها



- ۱- اسلام در مورد صبر، برای ما چه رهنمایی دارد؟
- ۲- رسول الله ﷺ در بارهٔ صبر چه فرموده است؟
- ۳- صبر به چند قسم است؟
- ۴- چند فایده از صبر را بیان دارید.

### کارخانه‌گی



شاگردان با همکاری اعضای فامیل شان در مورد صبر یک مقاله بنویسند.